

כ"ג תמוז תשפ"ו

08 יולי 2026

סימוכין - 133677

תקציר לכנס השנתי של האגודה הישראלית למשאבי מים

סקר אקולוגי במורד נחל הקישון בראי שינויי אקלים: קשרים בין הידרולוגיה למגוון ביולוגי

סקר זה, שהוגש באפריל 2024, בוחן לראשונה בצורה סיסטמטית את הקשרים בין נתוני המגוון הביולוגי למאפיינים הפיזיים וההידרולוגיים של מורד נחל הקישון. המחקר התמקד במקטע שבין תל קשיש לשפך וכלל ניתוח מעמיק של משטרי זרימה, ספיקות שיא היסטוריות ומידול פשטי הצפה בהסתברויות של 1% ו-10%.

ממצאי הסקר מצביעים על זיקה ישירה בין משטר השיטפונות למבנה המערכת האקולוגית: ככל שחלק גדול יותר מהגדות נמצא בתחום פשט הצפה (בהסתברות 10%), עולה עושר המינים ההידרופיליים והמעוצים. מנגד, עלייה בשטח פשט ההצפה קשורה בירידה בעושר מיני העופות בכלל, ובעלי הזיקה לבתי גידול מימיים בפרט. תובנות אלו קריטיות לנוכח שינויי האקלים, הצפויים להגדיל את תדירות ועוצמת השיטפונות ובכך לשנות את הרכב חברת הצומח והעופות לאורך הנחל.

בנוסף, הסקר בוחן את השפעתן של פעולות היערכות, כגון יצירת אתרי ויסות למיתון הצפות במפרץ חיפה. נמצא כי שטחים אלו עשויים לעודד צמיחה הידרופילית, אך תכנונם חייב להתחשב במניעת פגיעה בגדות הנחל המקוריות.

המתודולוגיה הסיסטמטית של הסקר מאפשרת שימוש בנתונים כבסיס לניטור ארוך-טווח וממשק אדפטיבי. הבנת הקשרים בין הרכיבים הפיזיים לביוטיים מאפשרת לגבש תחזיות לגבי השתנות הנחל תחת תרחישי אקלים קיצוניים, ומספקת כלים לניהול מושכל ושיקום של המערכת האקולוגית. ניתן לדמות את פשטי ההצפה של הנחל ל"ספוג" טבעי; ככל שהספוג גדל ומתמלא בתדירות גבוהה יותר (בשל שינויי האקלים), הוא משנה את פני הקרקע עבור הצמחים הזקוקים ללחות, אך עשוי לצמצם את מרחב המחיה של בעלי חיים אחרים התלויים ביציבות הגדות.

בברכה,

מעין ציון
ראש תחום סביבה
רשות נחל הקישון